

**UDSKRIFT AF DOMBOGEN
FOR
GRØNLANDS LANDSRET**

D O M

afsagt af Grønlands Landsret den 4. september 2024 i ankesag

Sagl.nr. K 155/24

Anklagemyndigheden

mod

T

Født den [...] 1985

Advokat Marie Louise Frederiksen

Sermersooq Kredsret afsagde dom i 1. instans den 7. maj 2024 (kredsrettens sagl.nr. KS-SER-1270/2021).

Påstande

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse for så vidt den betingede del af kredsrettens dom vedrørende anbringelse i anstalt i 60 dage, samt frakendelse af førerretten i 3 år og en bøde på 1.500 kr.

T har endeligt påstået stadfæstelse for så vidt den betingede del af kredsrettens dom vedrørende anbringelse i anstalt i 60 dage og stadfæstelse af frakendelsesperioden samt en bøde på mindre end 1.500 kr.

Doms mænd

Sagen har været behandlet med domsmænd.

Supplerende oplysninger

Der har for landsretten været fremlagt en personundersøgelse vedrørende tiltalte.

Det er endvidere oplyst vedrørende tiltaltes indtægtsforhold i 2021, at hans løn for 4 uger udgjorde 1.800 kr.

Landsrettens begrundelse og resultat

Efter anklagemyndighedens og forsvarerens samstemmende påstand, finder landsretten, at den udmålte betingede anstaltsdom er passende fastsat.

Tiltalte er dømt for en 2. gangs spirituskørsel med en promille på mindst 1,76. Bødestraffen herfor er som udgangspunkt 4 ugers løn. Henset til den lange sagsbehandlingstid, der ikke kan tilskrives tiltalte, finder landsretten, at den forskyldte bødestraf skal bortfalde i overensstemmelse med principperne fastslået i bl.a. Højesterets dom gengivet i TfK 2012.675.

En spirituskørsel som den pådømte vil som udgangspunkt medføre en ubetinget frakendelse af førerretten i 3 år. Retten finder ikke, at der er grundlag for at fravige dette udgangspunkt, heller ikke på grund af ovennævnte sagsbehandlingstid, henset til de bagvedliggende hensyn, der begrundet færdselslovens regler om frakendelse af førerretten.

TH I K E N D E S F O R R E T:

Kredsrettens dom stadfæstes med de ændringer, at den forskyldte bødestraf bortfalder, og frakendelsestiden fastsættes til 3 år fra endelig dom.

Statskassen betaler sagens omkostninger.

Carsten Busk

D O M

afsagt af Sermersooq Kredsret den 7. maj 2024

Rettens nr. 1270/2021

Politiets nr. 5505-98020-00001-21

Anklagemyndigheden

mod

T

cpr-nummer [...] 1985

Der har medvirket domsmænd ved behandlingen af denne sag.

Anklageskrift er modtaget den 4. november 2021.

Tillægsanklageskrift vedrørende forhold 5 er modtaget den 16. januar 2023.

T er tiltalt for overtrædelse af:

Forhold 1

Færdselslovens § 56, stk. 1, jf. § 9, stk. 1 — Spirituskørsel,

ved den 20. januar 2021 ca. kl. 1514 at have ført GR [...] ad/på Nuussuaq og parkeringspladsen ved Pisiffik Nuussuaq, Sangoriaq [...] i Nuussuaq efter at have indtaget spiritus i et sådant omfang, at alkoholkoncentrationen i blodet under eller efter kørslen havde en mindsteværdi på 1,76 promille.

Tiltalte har vedtaget en tilkendegivelse den 23. maj 2019 for promillekørsel med betinget frakendelse af retten til at føre motorkøretøj hvortil der kræves kørekort med en prøvetid på 3 år der udløber den 22. maj 2022.

Der nedlægges påstand om betinget frakendelse af førerretten i medfør af færdselslovens SS 59, stk. 1, nr. 3.

Forhold 2

Færdselslovens § 56, stk. 1, jf. § 22, stk. 1 — udvise manglende hensyn og agtpågivenhed,

ved den 20. januar 2021 ca. kl. 1526 at have ført GR [...] på parkeringspladsen ved Pisiffik Nuussuaq, Sangoriaq [...], i Nuussuaq, under tilsidesættelse af væsentlige hensyn til færdselssikkerheden, ikke at have optrådt hensynsfuldt og udvise agtpågivenhed, således at der ikke opstår fare eller forvoldes skade eller ulempe for andre, idet han kørte fremad og påkørte X3 med mindre skade til følge på hans højre ben.

Forhold 3

Kriminallovens § 88 — vold,

ved den 31. januar 2021 ca. kl. 0400 på adressen V1 i Nuussuaq, at have slået og givet V1 et knæspark i hovedet, og efterfølgende slået V1 med en flaske i hovedet, hvorved V1 pådrog sig hævelse og ømhed på næsen, en bule i venstre side af hovedet bag øret og en flænge i baghovedet.

Forhold 4

Kriminallovens § 88 — vold,

ved den 28. april 2021 ca. kl. 2340 på adressen [...] i Nuuk, i forening med X1 at have øvet vold mod Securitas vagt V3 under en bortvisning, hvor X1 fastholdte V3, mens T sparkede V3 i hovedet, hvorved han pådrog sig en hævelse ved højre øjenbryn og ømhed i højre side af brystkassen.

Forhold 5

Kriminallovens § 102 - tyveri

Ved den 25. oktober 2022 ca. kl. 1232 til kl. 1234 i Akiki Nuussuaq beliggende Sangoriaq [...] i Nuussuaq at have stjålet 33.stk. 100 grams tørret torskefilet til en samlet værdi af 2638,35 kr.

Påstande

Anklagemyndigheden påstår følgende foranstaltninger idømt anbringelse i anstalt i 6 måneder, frakendelse af retten til at føre motordrevet køretøj i 3 år fra dommens dato i medfør af § 59, stk. 1, nr. 1 og § 60, stk. 1, nr. 1, jf. nr. 4.

Tillægsbøde på 13.000 kroner i medfør af færdselslovens § 56, stk. 1.

Bøde på 5.000,00 kroner.

Anklagemyndigheden nedlægger endvidere på vegne af Akiki Nuussuaq påstand om erstatning for 33. stk. torskefile af 100 gram på 2638,35 kr.

T har erkendt sig skyldig i forhold 1, forhold 2, forhold 3, og erkendt sig delvis skyldig i forhold 4 og nægtet sig skyldig i forhold 5.

T har fremsat påstand om ikke mere end 60 dages betinget anstaltsanbringelse med en prøvetid på 1 år, en bøde på 4.000 kroner og frifindelse for resten af anklagemyndighedens påstand.

Sagens oplysninger

Forklaringer

Der er under sagen afgivet forklaringer af T, og vidneforklaring af V1, V3 og V2.

Tiltalte, T, har afgivet forklaring den 7. maj 2024.

Forklaringen er refereret i retsbogen.

V1, V3, V2 har afgivet forklaring den 7. maj 2024.

Forklaringerne er refereret i retsbogen.

Dokumenter

Forhold 1:

Sagens nærmere omstændigheder, herunder tid og sted samt personer, fremgår af den dokumenterede anmeldelsesrapport, anmeldelsesrapport fortsat og dispositionsrapporten.

Den retskemiske erklæring dokumenterer tiltaltes promille.

De objektive fund fremgår af kosterrapporten.

Forhold 2:

Sagens nærmere omstændigheder, herunder tid og sted samt personer, fremgår af den dokumenterede anmeldelsesrapport.

Forhold 3:

Sagens nærmere omstændigheder, herunder tid og sted samt personer, fremgår af den dokumenterede anmeldelsesrapport og anmeldelsesrapport fortsat.

De objektive fund fremgår af den dokumenterede politiattest samt fotos.

Forhold 4:

Sagens nærmere omstændigheder, herunder tid og sted samt personer, fremgår af den dokumenterede anmeldelsesrapport

De objektive fund fremgår af den dokumenterede politiattest, fotomapper samt videosekvens fra videoovervågningen.

Forhold 5:

Der er dokumenteret anmeldelsesrapport og videosekvenser fra videoovervågningen.

Personlige oplysninger

T er tidligere foranstaltet, senest ved Sermersooq Kredsrets dom af 19. november 2020.

T har om sine personlige forhold forklaret, at

Han har ingen samlever.

Han har 4 fire børn på henholdsvis 16, 15, 6 og 4 år.

Han bor ikke sammen med sine børn. Han betaler bidrag.

Han sover hos sin mor, står med ukendt adresse.

Han har taget flere uddannelser og tager forskellige kurser nu.

Han er udlært minør og maskinfører.

Hvis han skal føre store maskiner, skal han have kørekort.

Han har et internationalt kørekort som maskinfører.

Når alt er overstået, tænker han på at tage til Nalunaq Mining for at arbejde.

Sagsbehandlingstid

Anklageskriftet er dateret den 3. november 2021 og er modtaget den 4. november 2021. Tillægsanklageskriftet er dateret den 16. januar 2023 og er modtaget den 10. marts 2023. Gerningstidspunkterne er i anklageskriftet og tillægsanklageskriftet anført til at være begået i perioden fra den 20. januar 2021 til 25. oktober 2022. Sage er ikke forsøgt hovedforhandlet tidligere.

Rettens begrundelse og afgørelse

Om skyldsspørgsmålet

Forhold 1:

Tiltalte har erkendt forholdet.

Erkendelsen støttes af dokumentationen, herunder den retskemiske erklæring.

Derfor finder retten tiltalte skyldig i overtrædelse af Færdselslovens § 56, stk. 1, jf. § 9, stk. 1 — spirituskørsel, i overensstemmelse med anklageskriftet.

Forhold 2:

Tiltalte har erkendt forholdet men har som det eneste, under sin forklaring sagt, at han ikke husker noget som helst om episoden. Erkendelsen støttes ikke andre forklaringer i sagen. Der er ikke indkaldt vidner til forholdet.

Retten har ikke fået forklaret et hændelsesforløb vedrørende forholdet, da tiltalte alene har forklaret, at han ikke husker forholdet.

Ud fra den samlede bevisførelse, finder retten det dermed ikke for bevist, at tiltalte har handlet som beskrevet i anklageskriftet, hvorefter tiltalte frifindes.

Forhold 3:

Tiltalte har erkendt forholdet, men har forklaret, at han ikke rigtig kan huske forholdet.

Vidnet har afgivet en troværdig forklaring om hændelsesforløbet og blandt andet forklaret, at den person der slog ham med en flaske og tildelte ham et knytnæveslag, er tiltalte. Vidnet nævnte ikke noget om et knæspark.

Vidnets forklaring støttes af dokumentationen.

Ud fra den samlede bevisførelse finder retten tiltalte delvis skyldig i overtrædelse af kriminallovens § 88 -vold, i den del af anklageskriftet der beskriver følgende: ”ved den 31. januar 2021 ca. kl. 0400 på adressen [...] i Nuussuaq, at have slået V1 med en flaske i hovedet, hvorved V1 pådrog sig en bule i venstre side af hovedet bag øret og en flænge i baghovedet.” og frifinder ham for resten af tiltalen.

Forhold 4:

Tiltalte har erkendt at have sparket vidnet og har afgivet en troværdig forklaring om hvad han har gjort, men at det ikke et hårdt spark.

Retten skelner ikke om det var hårdt eller ej, et spark er et spark. Erkendelsen støttes af bevisførelsen, herunder vidnets troværdige forklaring.

Derfor finder retten tiltalte skyldig i overtrædelse af kriminallovens § 88 -vold, i overensstemmelse med anklageskriftet.

Forhold 5:

Tiltalte har nægtet forholdet.

Vidnet fremstod sikker under sin forklaring, men retten bemærker, at videoovervågningssekvenserne viser optagelser af tiltalte, der står langt væk fra kameraet.

Tiltalte har forklaret, at han puttede tørfisk i sin rygsæk, men lagde det tilbage i kurven og efterlod indkøbskurven indeholdende tørfisk.

Ud fra den samlede bevisførelse, er det af rettens opfattelse, at det ikke fremgår af bevisførelsen at tiltalte faktisk er gået ud med de 33 stykker 100 grams tørret torskefileter som beskrevet i anklageskriftet.

Retten finder derfor at tvivlen må komme den tiltalte til gode, hvorefter han frifindes, da det ikke er bevist ud over enhver rimelig tvivl, at tiltalte har handlet som beskrevet i anklageskriftet.

Om foranstaltningen

Retspraksis i lignende sager er anstaltsanbringelse.

I herværende sag finder retten at der ved valget af foranstaltning skal lægges vægt på at tiltalte er frifundet i forhold 2, som er en alvorlig tiltale og ligeledes er frifundet i et af sagens mindre forhold der vedrører tyveri og fundet delvis skyldig i et af voldsforholdene.

Derudover finder retten den lange sagsbehandlingstid på 3 ½ år, der ikke tilregnes den tiltalte, som en formildende omstændighed, der taler for en betinget dom.

Ud fra en samlet vurdering finder retten det passende, at fastsætte foranstaltningen til 60 dages betinget med en prøvetid på et år.

Foranstaltningen fastsættes i medfør af kriminallovens § 129, stk. 1, nr. 2, jf. § 88.

Hvad angår påstanden om ubetinget frakendelse af retten til at føre motordrevet køretøj i 3 år, finder retten at der er grundlag for en ubetinget frakendelse af kørekortet, dog i en kortere periode end 3 år, idet tiltalte er frifundet i sagens forhold 2. Forhold 1 er begået under prøvetiden for den betingede frakendelse, og promillen har været mere end 1,20, hvorfor der er grundlag for en ubetinget frakendelse. Ud fra den lange sagsbehandlingstid, finder retten det passende at fastsætte frakendelsen til 1 år fra dommens dato, hvorfor domfældte frakendes retten til at føre motordrevet køretøj, hvortil der kræves kørekort i 1 år fra den 7. maj 2024, jf. færdselslovens § 60, stk. 1, nr. 1 og nr. 4, jf. § 60, stk. 3.

Domfældte skal også betale en tillægsbøde.

Bøden fastsættes til 4.000 kroner, grundet den lange sagsbehandlingstid samt tiltaltes betalingsevne, da tiltalte har sagt at han stadig er under diverse kurser.

Efter retsplejelovens § 480, stk. 1 betaler statskassen sagens omkostninger.

Thi kendes for ret:

T idømmes betinget anbringelse i anstalt i 60 dage. Fuldbyrnelsen af foranstaltningen udsættes og bortfalder ved udløbet af en prøvetid på 1 år.

T skal frakendes retten til at føre motordrevet køretøj, hvortil der kræves kørekort, i 1 år fra endelig dom.

T idømmes en bøde på 4.000 kroner.

Sagens omkostninger skal betales af statskassen.

Medea Olsen
Kredsdommer

Den 7. maj 2024 kl. 09.00 holdt Sermersooq Kredsret offentligt retsmøde i retsbygningen.

Kredsdommer Medea Olsen behandlede sagen.

[...] og [...] var domsmænd.

[...] var tolk.

Reglerne i retsplejelovens § 42 og § 52, stk. 2 er overholdt.

Rettens nr. 1270/2021

Politiets nr. 5505-98020-00001-21

Anklagemyndigheden
mod
T

cpr-nummer [...] 1985

[...]

T forklarede på dansk og grønlandsk blandt andet, at

Om forhold 1:

Det er rigtigt at han kørte i en Mercedes grå med GR [...].

Han havde drukket og var lidt fuld.

Han kan ikke huske hvilke veje han kørte på. Mercedesen tilhørte X2. Han kan ikke huske om han kørte med nogen eller at han blev stoppet af politiet. Han kan huske at han fik taget en blodprøve på Sana. Han ved ikke hvor meget promillen var på.

Forklaringen blev oplæst på dansk. T vedstod forklaringen.

Om forhold 2:

Det er rigtigt at han har kørt ind i X3.

Han kan ikke huske hvad der skete.

Han kan ikke huske det.

Han kender X3 men han er ikke hans ven.

De kender hinanden men er ikke venner.

Han kan ikke huske om de var uvenner den dag.

Han kender X4.

Han har ikke været sammen med de to den dag.

Forklaringen blev oplæst på dansk. T vedstod forklaringen.

Om forhold 3:

Det er rigtigt at han har givet V1 et knæspark i hovedet.

Han kan ikke huske at han har gjort det.

Han kender ikke V1.

Han kan ikke huske at han har været på adressen [...] i Nuussuaq den dag.

Forklaringen blev oplæst på dansk. T vedstod forklaringen.

Forhold 4:

Han erkender vold mod V3 i Akiki.

Han kan huske at han har set videoen.

Han kunne genkende sig selv på videoen.

Han har sparket den security, han sparkede ham på hovedet.

Han kan ikke huske hvorfor han sparkede ham.

Han ville smide ham ud af Akiki.

Han tog pludselig fat i ham på overarmen og X1 fastholdt ham og han sparkede vagten.

Det var ikke et hårdt spark.

Hvis det havde været et hårdt spark, ville der have været mærker. Han har fortrudt sparket.

Han og X1 havde ikke hensigt til at udøve vold da de gik sammen ind til Akiki, de gjorde det kun fordi de blev smidt ud uden grund.

Forklaringen blev oplæst på dansk og grønlandsk. T vedstod forklaringen.

Om forhold 5:

Han kan godt huske at han var i butikken den dag. Han købte croissants og te-boller som han betalte for. Han har ikke stjålet de torskefileter.

Han kan ikke huske om han havde en indkøbsvogn eller kurv. Han havde en taske på. Han lagde ikke noget i tasken.

Anklageren ville foreholde forhold 5, bilag 4 for tiltalte, rapport vedrørende videoovervågning og afspillede videoovervågningssekvens

Tiltalte bekræftede at det var ham der kunne ses på videoovervågningen.

Tiltalte forklarede videre, at

Han kan godt se at han lægger tasken ned i indkøbsvognen.

Han kan godt se at det er torsk ned i indkøbskurven.

Tiltalte bekræftede, at han tog torskefileterne på videoovervågningen.

Tiltalte forklarede videre, at

Han lagde torskefileten ned i rygsækken.

Anklageren viste herefter videoovervågningssekvens 2 ved kasselinjen for tiltalte.

Tiltalte bekræftede at han kunne ses på videoen.

Tiltalte forklarede videre, at

Han har efterladt indkøbskurven inde i butikken og taget rygsækken på.

Han lagde torskefileterne i sin rygsæk, men tog dem op og lagde dem i indkøbskurven og efterlod dem.

Han lagde croissanterne op på kassen.

Forklaringen blev oplæst på dansk. T vedstod forklaringen.

Anklageren dokumenterede bilag, der fremgår af bevisfortegnelsen.

Forsvareren havde mulighed for at komme med tilføjelser til dokumentationen.

V1 mødte som vidne og blev gjort bekendt med vidnepligten og vidneansvaret.

V1 forklarede på grønlandsk blandt andet, at

Han kan huske hændelsen i [...].

De var til efterfest i en lejlighed dengang, og ud fra det han kan huske, var der nogle der skændtes i køkkenet. Han sagde noget til sin kammerat, og en anden person troede at man talte om ham, som gjorde den person vred. Lige som tiltalte kom ud af køkkenet, slog tiltalte ham med en flaske. Så begyndte han at bløde i hovedet.

Han kan ikke huske navnet på den person som slog ham.

Han kan genkende personen der sidder her.

Han kan ikke huske hans navn.

Han kan ikke huske hændelsen ordentlig, da han kun kom frem i meget kort tid, det skete meget hurtigt.

Han er ikke venner med tiltalte.

Anklageren foreholdt følgende fra vidnets afhøringsrapport, forhold 3, bilag D-1-1, side 2, 2. afsnit: ”Afhørte forklarede, at T som var en gamle ven, rettede henvendelse til afhørte og hilse på hinanden med en hånd, hvorefter afhørte lavet en joke og svinede lidt til T, hvilket T tog ikke godt imod.”

Vidnet bekræftede ikke forklaringen.

Vidnet forklarede videre på grønlandsk, at

En anden, ikke ham her.

Nogle fra efterfesten nævnte hans navn, hvorefter han fandt ud af at han blev slået af T.

Det kan være at han blev misforstået af politibetjenten, han hilste på en anden. Han hilste ikke på ham her dengang.

Det kan være at han blev misforstået af politibetjenten der kom til stedet.

Personen som slog med en flaske, var spinkel.

Han ved ikke hvor høj han var, måske lige så høj som ham selv.

Han var mørk i huden og tynd, sådan cirka.

Personen som sidder her, er den person som slog ham med en flaske

Anklageren foreholdt følgende fra vidnets afhøringsrapport, forhold 3, bilag D-1-1, side 2, 3. afsnit: ”T med en vred tone spurgte afhørte, ”Er det mig du mener?” hvorefter afhørte forklarede til T, at det kun var en joke og grinte. T begyndte derefter at slå afhørte, hvilket resulterede i at han mistede en tand og blødte fra sidehovedet.”

Vidnet bekræftede forklaringen.

Vidnet forklarede videre på grønlandsk, at

Han gjorde ikke tiltalte vred dengang, tiltalte blev vred fordi tiltalte troede at man talte om ham, tiltalte kom og slog ham med knyttet hånd og knækkede hans tand.

Han prøvede ellers at berolige ham på det tidspunkt. Han talte ikke fornærmende om tiltalte.

Ud fra det han husker, så blev han slået med en genstand og med knyttet hånd.

Han sad mens tiltalte stod foran ham. Han sad under samtalen, og han stod ikke oprejst.

Først blev han slået med en ølflaske på hovedet af tiltalte, han har et ar i venstre side.

Hans tand knækkede af ved slag med knyttet hånd.

Efterfølgende blev han ikke udsat for vold på andre måder, der var nogen der stoppede episoden.

Han har ikke mén af det. Han rejste efter to dage.
 Han valgte at få sin knækkede tand trukket ud.
 Han har ikke efterfølgende haft kontakt med T.
 Han har ikke mén af det.

Forklaringen blev oplæst på grønlandsk. V1 vedstod forklaringen.

Tiltalte forklarede supplerende, at
 det er først nu at han får at vide at vidnets tand knækkede af.
 Der er noget der er lidt skævt ved hans forklaring, først var der tale om 3x3 cm, men i hans forklaring siger han at hans tand knækkede af.

V2 mødte som vidne og blev gjort bekendt med vidnepligten og vidneansvaret.

V2 forklarede på grønlandsk blandt andet, at

Han hentede de omhandlende tørfisk den pågældende dag. Så kom han med dem inden middag, men efter middagen gik han rundt i butikken og så at der næsten ikke var flere tilbage. Da man ikke kunne få solgt så mange på så kort tid, spurgte han kassemedarbejderne om der var blevet solgt mange af dem. Da de sagde nej, tjekkede han videoovervågningen for at se hvad der var sket, og man kunne se at en person tog mange af tørfiskene. Man kunne se det fra den anden side af butikken, fra videoovervågningen ved køledisken, som ikke var så synlig. Tørfiskene var ikke i butikken.
 Han så at tørfiskene blive lagt i rygsækken.
 Rygsækken lå på gulvet ved køledisken. Han kunne se at tørfiskene blive lagt i denne rygsæk. Tørfiskene blev ikke betalt. De så ikke at tørfiskene blev lagt i kassen.
 Det der blev taget, havde en værdi til over 3.000 kroner.
 Tyven havde skæg, tyven var højere end ham selv, tyven var tynd, tyndere end ham selv.
 Tyven var af en grønlandsk udseende.
 Gerningsmanden er her, det er ham med den grønne jakke.

[...]

V3 forklarede på dansk blandt andet, at

Han kan huske episoden. Han arbejdede som vagt dengang i Akiki under Arctic Security. Der var mange ting der skete dengang, det var lønningsdag. Så ville han smide T ud, han kan ikke huske hvad ham den anden hedder, men så kom de til at skubbe til hinanden og de greb fat i hinanden. Han kom i slagsmål med dem begge, han holdt først T ned så tog den anden fat i ham og han tog fat i ham den anden og T sparkede ham.
 Dengang kendte han ikke T så meget, men efter episoden fik han at vide af nogle venner at det var ham.
 Han kan ikke rigtig beskrive T's udseende.
 Han har ikke fået fysiske og psykiske mén af sparket, han fik kun et snit og skrammer af sparket. Han tog til Sana efterfølgende, men der var ikke så meget de kunne gøre, han fik bare smertestillende. Han har talt med T efterfølgende, hvor de sagde undskyld. Han sagde

også selv undskyld til T, fordi han troede han havde gjort noget galt og han troede han havde givet ham skader. De snakkede sammen om det.

Han kan ikke huske om T sagde undskyld til ham.

Han blev snittet på hovedet, han blev ikke trampet hårdt.

Han sagde undskyld til ham, da man mente at han gik over stregen mens han var på arbejde.

[...]

Sagen sluttet.

Retten hævet kl. 13.48.

Medea Olsen
Kredsdommer